

הטיפול במכרז למכונות ביוול

במגמה לייעל את שיטת החיוב על ידי הדואר עבור משלוחי דואר של משרדי הממשלה סוכם בפברואר 1967 בדיון, שבו השתתפו נציגי האוצר — החשב הכללי, ועדת הייעול הבינמשרדית ושירותי הדואר, להנהיג את השימוש במכונות להטבעת בולים. בעקבות סיכום זה פרסם החשב הכללי בתחילת ינואר 1968 מכרז לאספקת מכונות להטבעת בולים. נתקבלו הצעות מששה ספקים, שכל אחד מהם מייצג יצרן של מכונה מדגם שונה. הוועדה הבינמשרדית לרכישת ציוד משרדי ומשקי למשרדי הממשלה, הפועלת ליד אגף החשב הכללי, אישרה רכישת מכונות משני דגמים: 125 מדגם אחד ו-25 מדגם אחר. נימוקי הוועדה היו, שהמכונה מהדגם הראשון, אף כי אינה הזולה ביותר, מוכרת בארץ כיעילה כבר שנים רבות, ואילו הדגם השני, שנמצא גם הוא מתאים, הוצע במחיר הזול ביותר. ההיקף הכספי של העסקה עולה על 150,000 ל"י.

ביקורת, שנערכה בעקבות תלונה מאחד המשתתפים במכרז, העלתה, שהטיפול בו לא היה תקין מכמה בחינות.

— הוראות התכ"ם בדבר עריכת מכרז על ידי החשב הכללי קובעות, שבועדת הרכישות הבינמשרדית, שנתמנה לצורך זה, ישתתף מומחה מקצועי לפי הצורך. תנאי זה לא נתמלא. למעשה התבססה ההחלטה על נסיונם של נציגי הדואר בוועדה, אך נציגים אלה ציינו בפני הוועדה "שאין להם הידע הטכני הדרוש כדי לקבוע, אם מכונה אחת טובה מבחינה טכנית מהשנייה". לדעת הביקורת לא עשה החשב הכללי דיו כדי להבטיח לוועדה ייעוץ מקצועי, שהיא תוכל להתבסס עליו בשיקוליה, במיוחד כשמדובר במכרז בעל היקף כספי ניכר.

— בתקופה בין 25.1.1968 לבין 11.3.1968 קיימה הוועדה חמש ישיבות. על שתיים מהן בלבד נרשמו פרוטוקולים; נוסף על זה הוכן זכרון דברים מסכם, ללא תאריך, על מהלך הדיונים בכל הישיבות. זכרון דברים זה נחתם על ידי חברי הוועדה כשלושה חודשים אחרי גמר הדיונים, ולאחר שהביקורת התחילה לברר את אופן הטיפול במכרז.

— מתוך הפרוטוקול, שנרשם לגבי הישיבה הראשונה, מתברר, שלפני הוועדה היו שש הצעות, והוחלט לדון רק בשלוש מהן, רשומים בפרוטוקול שמות המציעים, דגם המכונה המוצעת ומחירה, אך לא נרשמו בו הנימוקים, שהניעו את הוועדה לדון רק בשלוש מבין ההצעות המוגשות.

— לגבי אחת מההצעות, שהוחלט לא לדון בה ושהמחיר המוצע בה היה לא מהיקרים ביותר, הסביר אגף החשב הכללי לביקורת, שהנימוק להחלטתו היה שהמכונה אינה נוחה לשימוש בגלל המבנה שלה ושיטת הפעלתה, נימוק זה לא בא לידי ביטוי בפרוטוקול.

ממצאי מעקב

הלוואות לחברת ספנות

דו"ח שנתי 18, עמ' 96

החל משנת 1957 אישר האוצר לחברת ספנות פרטית הלוואות בתנאים נוחים, שעלו על 100 מיליון ל"י, ושניתנו ברובן עד סוף 1967. עוד ניתנו לחברה ערבויות שיתרתן ליום 31.12.1967 הסתכמה ב-33.7 מיליון ל"י. הביקורת העירה, שהפניית משאבי המדינה למפעל אחד בממדים

כה ניכרים הייתה מחייבת עריכת ניתוח מפורט של הפעולה על הסיכונים הכרוכים בה ושל מידת תרומתה הצפויה לפיתוח המשק.

בהערות שר האוצר לדו"ח שנתי 18 נאמר, שבפברואר 1968 הגיעה החברה לידי הסדר עם בנק אמריקאי גדול, שלפיו קיבל על עצמו הבנק את הערבויות לחברה שהמדינה נתנה לה בעבר, והמציא לה אשראי שאיפשר לה לפרוע חלק מחובותיה לאוצר. האשראי והערבויות שקיבלה החברה מהבנק הסתכמו בסך 56 מליון ל"י. בסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח שנתי 18, כפי שאושרו על ידי מליאת הכנסת (ראה עמ' 730 בדו"ח זה), אישרה הוועדה את עמדת הביקורת וציינה את צמצום ההיקף של ערבויות המדינה והקטנת חוב החברה לגורמים הממשלתיים, בממדים ניכרים, שבאו בעקבות הביקורת.

בחודשים פברואר-מארס 1968 הקדימה החברה סך 22.75 מליון ל"י על חשבון תשלומים שהיה עליה לפרוע, בחלקם רק ב-1971. עוד שוחרר האוצר בתאריך זה מערבויותיו לחובות החברה. בפברואר 1968 הסכים האוצר לפצות את החברה בסכום כולל של 2.2 מליון ל"י תמורת הקדמת התשלום והחזרת הערבויות. הסכום מורכב מהשתתפות ב-75% של דמי העמלה שהחברה משלמת לבנק בחו"ל על הערבויות, ותשלום ההפרש בין הריבית על האשראי לחברה מהבנק בחו"ל לבין הריבית הנמוכה יותר עבור החוב שהחברה הקדימה לפרוע. עוד נקבע, שתשלום זה לחברה יינתן בדרך של הקטנת ריבית מ-5% ל-4% למשך כחמש שנים על יתרת חובה של החברה לאוצר.